

รายงานวิจัย

เรื่อง

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์
ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

The Sangha Administration: A Case Study of Sangha
Administration Tambon Tha Mai, Samut Sakhon Province

โดย

ประกิต บุญมี

สุวตธี ไกรสกุล

จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน

แก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี

ปีการศึกษา 2559

ชื่องานวิจัย: การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ชื่อผู้วิจัย: ประภิต บุญมี สุวัฒน์ ไกรสกุล จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน และ แก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์

ปีที่ทำการวิจัยแล้วเสร็จ: 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุที่สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 118 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน และค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับมากทุกข้อ 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ

คำสำคัญ: พระภิกษุ เขตการปกครองคณะสงฆ์ บริหารกิจการคณะสงฆ์

Research Title: The Sangha Administration: A Case Study of Sangha Administration Tambon Tha Mai, Samut Sakhon Province

Researcher: Prakid Boonmee, Suwat Kaisakul, Chutapron Kongruxkawin and Gaewganya savagsuriyawong

Year: 2017

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the sangha administration: A case study of sangha administration Tambon Tha Mai, Samutsakhon Province 2) to compare the sangha administration: A case study of sangha administration Tambon Tha Mai, Samutsakhon Province by classifying on the personal factors. The research was conducted by quantitative research. The sample was conducted by collecting data from samples of the monks in temple in Tambon Tha Mai, Samutsakhon Province 118 number. The statistics for analysis data used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, and F-test with One Way ANOVA. Results of the Research

1. Overall, the sangha administration: A case study of sangha administration Tambon Tha Mai, Samutsakhon Province was at the high level ($\bar{x}= 3.89$). When considering each aspect, it was found that monk have comments on the sangha administration: A case study of sangha administration Tambon Tha Mai, Samutsakhon Province were at the high level. 2. The comparison from hypothesis testing, analysis of different variables, i.e., age, education level, including pali and Dhamma education result no difference. Therefore it rejects the hypothesis set. Therefore, the hypothesis was denied.

Keywords: Buddhist monk, Sangha Administration

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสำเร็จจากความกรุณาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ดร.อนาวุฒิ ชูทรัพย์ อธิการบดี ประธานกรรมการการวิจัย คณะกรรมการการวิจัยทุกท่านที่ได้พิจารณาทุนอุดหนุนการวิจัยแก่ข้าพเจ้าและคณะ รวมถึงที่ปรึกษาโครงการ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) สมชาย พงษ์ธา ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์รับเป็นที่ปรึกษา และให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระครูสุนทรสาครกิจ (กมล กมโล) เป็นเจ้าคณะตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และพระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทียนดัด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ความดีใด ๆ อันจะพึงมีจากรายงานการวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และผู้มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน ไม่ว่าจะในด้านกำลังใจ ด้านกำลังกาย หรือด้านสติปัญญา

ประกิต บุญมี และคณะ

สิงหาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	7
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา.....	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์.....	19
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร.....	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	31
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
3.4 การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ.....	32
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	36
4.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่า ไม้ จังหวัดสมุทรสาคร.....	38
4.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	46
4.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณี เขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร.....	59
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	61
5.2 อภิปรายผล.....	65
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	75
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	79
ประวัติผู้วิจัย.....	87

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปความหมายของการบริหารจัดการ	9
2.2 สรุปกระบวนการบริหาร	15
2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา	18
4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	36
4.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม.....	39
4.3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการปกครอง	40
4.4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการศาสนศึกษา	41
4.5 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการศึกษาสงเคราะห์	42
4.6 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	43
4.7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการสาธารณูปการ	44
4.8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบล ท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการสาธารณสงเคราะห์	45
4.9 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ.....	46
4.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการศึกษา สงเคราะห์	47

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.11 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลตางนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการ สาธารณสุขการ	47
4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกัันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการ คณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามจำนวน พรรษา.....	49
4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลตางนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา.	50
4.14 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร กิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามวุฒิ การศึกษาสามัญ	51
4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลตางนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	53
4.16 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร กิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามวุฒิ การศึกษาทางธรรม	54
4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลตางนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	55
4.18 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัันมีความคิดเห็นต่อการ บริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม.....	57
4.19 สรุปสมมติฐานการวิจัย	58
4.20 ปัญหา อุปสรรค จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	59
4.21 ข้อเสนอแนะ จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	60

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 โครงสร้างสถานีตำรวจนครบาลหนองค้างพลู.....	24
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลักคือ การปกครองตามธรรมวินัยและให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน คราวใดเมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้องในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อครั้งพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากในประเทศอินเดีย คณะสงฆ์และทางศาสนาได้ดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อก้าวถึงประเทศไทย ครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายช่วยจัดระบบปกครองขึ้นเป็นครั้งแรกด้วยการที่ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รัตนโกสินทร์ศก 121 ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้นก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองฝ่ายอาณาจักร ครั้นเมื่อถึงรัชการปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และปัจจุบันมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย และต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545: 16)

การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้นนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร จำเป็นจะต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้นมีการกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามภารกิจของคณะสงฆ์คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวิทย์ ทองโอษฐ์, 2546: 27)

พระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา

ให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วยการอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 8)

วัดหลายแห่งในปัจจุบันมุ่งพัฒนาด้านวัตถุ ด้านอาคารสถานที่ มากกว่าการพัฒนาวัด มุ่งสร้างวัดถ่มมรดก เครื่องรางของขลัง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่สามารถที่จะพึ่งตนเองเมื่อได้ปัจจัยมาก็พัฒนาวัดให้ใหญ่โตเกินความจำเป็น เกิดความภาคภูมิใจว่าได้พัฒนาพุทธศาสนาอย่างดียิ่งแล้ว อันที่จริงหัวใจของพระพุทธศาสนาอยู่ที่การพัฒนาคนเป็นหลักสำคัญ การบริหารวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์กรรวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองอย่างยิ่ง วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ในทุก ๆ ด้าน

ภายใต้ความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม การบริหารและการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์ไทยส่วนกลางมีศูนย์รวมอยู่ที่จังหวัด เจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรสาคร จึงมีภารกิจสำคัญในการที่จะบริหารกิจการวัดในความรับผิดชอบของตนโดยให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ เจ้าอาวาสมีหน้าที่อันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์ประชาชนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย และกฎหมายอาญา พระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองและพัฒนาไปได้นั้นเจ้าอาวาสใน จังหวัดสมุทรสาคร จึงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการวัด เจ้าอาวาสมีหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานบังคับบัญชาควบคุมพระภิกษุที่อยู่ได้คำบังคับบัญชา แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าการบริการงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรสาคร เจ้าคณะจังหวัดต้องรับผิดชอบในการกิจการคณะสงฆ์ทั้งหลายในพื้นที่เพียงองค์เดียวโดยเห็นได้จากการที่การไม่มีคณะทำงาน หรือองค์กรมารับรองเพื่อสนับสนุนงานไม่มีองค์กรมาตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจัง เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสมีอำนาจสูงสุดในการปกครองวัดของตนแต่เพียงผู้เดียว การรวมศูนย์อำนาจเช่นนี้ เกิดจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ให้การบริหารงานตามหน้าที่ของเจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากขาดเครื่องมือที่จะสนองงานอื่นให้ได้ผลนั้นเป็นไปได้ยาก ทั้งในการบริหารจัดการวัดในจังหวัดสมุทรสาครยังขาดการร่วมมือ ขาด

งบประมาณ และขาดความรู้ความสามารถในทางบริหารจัดการอยู่ไม่น้อยจึงทำให้เจ้าอาวาสมีงานล้มมือไม่สำเร็จตามเวลาจึงทำให้การบริหารจัดการวัดล่าช้าเนื่องจากไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างของคณะสงฆ์ การบริหารจัดการวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีขุมกำลังและความรู้ความสามารถทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองอย่างยิ่ง วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี จึงเกิดการประทุพติที่เสื่อมเสียผิดพระธรรมวินัยและกฎหมายของภิกษุสามเณรภายใต้การปกครองตามมา

ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าหากเจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรสาครได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ให้มากขึ้น ทราบและตระหนักถึงภารกิจในการบริหารจัดการวัดในการปกครองทราบถึงการแสดงบทบาทในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดทั้ง ๖ ด้าน เข้าใจปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน พัฒนาการบริหารจัดการวัดและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการวัดในจังหวัดสมุทรสาคร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ประกอบพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 อันส่งผลสูงสุดให้พระพุทธศาสนาคงอยู่และเจริญยิ่งขึ้นไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างไร

1.2.2 พระภิกษุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างใด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.4 สมมติฐานการวิจัย

พระภิกษุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเจ้าอาวาสของในจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีขอบเขตด้านตัวแปรดังนี้

1) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์ที่สังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2560 เดือน พฤษภาคม 2561 เป็นระยะเวลา 12 เดือน

1.5.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ เขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำที่จะใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานใด ๆ ไปสู่ความสำเร็จ โดยการวางแผน จัดองค์กร สั่งการ และควบคุม

1.6.2 การบริหารจัดการวัด หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสภายในวัดของเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยในการบริหารจัดการวัดทั้ง 6 ด้าน คือ

1) **ด้านการปกครอง** หมายถึง การออกกฎ ระเบียบ การระงับอธิกรณ์ การบริหารจัดการ การควบคุมดูแลวัดและการอยู่ร่วมกันของพระภิกษุสงฆ์ในวัดรวมถึงการออกกฎระเบียบเพื่อใช้บังคับกับพุทธศาสนิกชนให้สงบเรียบร้อย

2) **ด้านการศาสนศึกษา** หมายถึง ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนทั้งทางปริยัติธรรมและทางสามัญ ยกย่องเชิดชู สรรหา ครูผู้สอนปริยัติธรรมและศีลธรรม จัดตั้งและควบคุมดูแลโรงเรียนสอนปริยัติธรรมและบาลี

3) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** หมายถึง การประสานงานทางงบประมาณในการจัดตั้งโรงเรียนทั้งแผนกสามัญศึกษาและแผนกปริยัติธรรมเพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์และพุทธศาสนิกชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม

4) **ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** หมายถึง การจัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนา การบรรยายหรือปาฐกถาธรรม การจัดศาสนพิธีต่าง ๆ และการให้ธรรมะหรือการสนทนาธรรมแก่คนในชุมชนสังคม รวมทั้งจัดห้องสมุดหรือจัดพิมพ์หนังสือธรรมะไว้เผยแผ่ให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้า

5) **ด้านสาธารณูปการ** หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติไว้ในวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุ และศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวร และก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนา

6) **ด้านสาธารณสงเคราะห์** หมายถึง การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลคนในสังคมและชุมชน การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็ก โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณกุศลหรือให้ความสะดวกแก่สังคมและชุมชน เพื่อให้สังคมและชุมชนมีการพัฒนาที่ดีต่อไป

1.6.3 องค์กรสงฆ์ หมายถึง วัดสังกัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.6.4 พระสงฆ์ หมายถึง บุคคลที่อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาตามพุทธบัญญัติ ซึ่งสังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.6.5 จำนวนพรรษา หมายถึง การนับจำนวนพรรษาที่บวชคือ ภิกษุผู้บวชใหม่พรรษาตั้งแต่ 1-5 พรรษา เรียกว่า "พระนวกะ" ภิกษุที่มีอายุพรรษา ระหว่าง 5-10 พรรษา เรียกว่า "พระมัชฌิมะ" ภิกษุที่มีอายุพรรษาเกิน 10 พรรษาขึ้นไปแต่ยังไม่ถึง 20 พรรษา เรียกว่า "พระเถระ" และภิกษุที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 20 พรรษาขึ้นไป เรียกว่า "พระมหาเถระ" โดยมีวิธีนับพรรษาคือ 1 พรรษา เท่ากับ 3 เดือนในทีนี้จะนับจากวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 คือช่วงระยะเวลาเข้าพรรษาถึงออกพรรษา กล่าวคือ ผ่านช่วงการเข้าพรรษามาแล้วกี่ครั้ง ก็จะเท่ากับอายุพรรษา เช่น บวชมาแล้ว 15 พรรษา ก็จะเท่ากับ 15 ปีในทางโลก ในทางธรรมคือผ่านการเข้าพรรษามาแล้วทั้งหมด 15 พรรษา

หรือหากบวชได้ครบ 3 เดือน แต่ไม่ได้บวชอยู่ในช่วงวันเข้าพรรษาถึงวันออกพรรษาก็ยังนับพรรษาที่ 1 ไม่ได้

1.6.6 วุฒิการศึกษาทางสามัญ หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบในทางโลกสากล นิยมทั่วไป เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก

1.6.7 วุฒิการศึกษาทางธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบทางนักรธรรม ซึ่งเป็นการสอบไล่ได้ในความรู้เรื่องธรรมะ หรือหัวข้อธรรมะต่าง ๆ มี 3 ระดับคือ นักรธรรมตรี นักรธรรมโท และนักรธรรมเอก

1.6.8 วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบและสอบไล่ได้ในเปรียญธรรมซึ่งเป็นความรู้การแปลบาลีมี 8 ระดับคือ เปรียญ 1-2 ระดับนี้เป็นชั้นเดียวกัน เปรียญ 3,4,5,6,7,8,9 (ตั้งแต่เปรียญ 3 ขึ้นไปถึงเปรียญ 9 เรียกว่า พระมหา)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1.7.2 ทำให้ทราบถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครเป็นอย่างไรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการมีนักวิชาการได้อธิบายไว้แตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่าน ดังนี้

2.1.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ, 2554: 12) ได้กล่าวถึง การบริหาร หมายถึง ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุประสงค์และกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไม่ว่าจะสำเร็จด้วยตนเองหรืออาศัยผู้อื่นก็ตาม รวมทั้งจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลองค์การหรือประเทศหรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้านคือ 1) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างานงานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ 2) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการหมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การและการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 3) ในด้านของความรับผิดชอบงานบริหารจัดการหมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (งษ์ชัย สันติวงษ์ , 2543: 21-22) การบริหารจัดการถือเป็นศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุประสงค์ และกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด (Hutchinson, Jonh G., 1967: 17) โดยการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัย

ผู้อื่น (Koontz and Donnell (1967: 12) อาจกล่าวได้ว่า “Management” หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น (Hellriegel, 1982: 6) เป็นกระบวนการจัดการและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Ernest Dale, 1973: 4) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (Dale Yoder, 1956: 7)

สมยศ นาวิการ (2544: 78) ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผนการ จัดองค์การ และสั่งการควบคุมกำกับความพยายามของสมาชิกขององค์การ และใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ลักษณะที่สำคัญของการบริหารมีลักษณะสำคัญ 8 ประการดังนี้

- 1) การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร
- 2) การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้หมายความว่าในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายไว้ก่อนไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
- 3) การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กรดังเช่นถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็อาจได้โดยการจัดหาเครื่องจักร เครื่องมืออันทันสมัยมาใช้จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วยตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็นต้นว่าถ้าองค์กรนั้น ๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคมเช่นส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียน ก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้นเช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- 4) การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคนธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคนมิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้นทั้งนี้เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัดทั้งด้านกำลังกายกำลังสมองและเวลาจึงจำต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน
- 5) การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของเช่นผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลา หรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

6) การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะจึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรงแต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารอันอัน ได้แก่การวางแผนการจัดองค์การฯ

7) การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไรได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้นก็คือผลงานเพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

8) เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545: 18-19) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้
- 2) เป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือ การสร้างกำไร
- 3) การบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิต (Productivity) โดยมุ่งสู่ประสิทธิภาพ (Efficiency) (วิธีการใช้ทรัพยากรโดยประหยัดที่สุด) และประสิทธิผล (Effectiveness) (บรรลุเป้าหมายคือประโยชน์สูงสุด)

- 4) การบริหารจัดการสามารถนำมาใช้สำหรับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์กร

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ คือ การสร้างความสำเร็จของงานด้วยศาสตร์ และศิลปะในการบริหารจัดการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งมีกระบวนการของการทำกิจการที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยการ (Directing) และความร่วมมือกันในองค์กร

ตารางที่ 2.1 สรุปความหมายของการบริหารจัดการ

นักวิชาการ	ความหมายของการบริหารจัดการ
พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญญาธโร, 2554: 12)	การบริหาร หมายถึง ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุประสงค์และกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไม่ว่าจะสำเร็จด้วยตนเองหรืออาศัยผู้อื่นก็ตาม
ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 21-22)	ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้านคือ 1) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างานงานบริหารจัดการ 2) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ 3) ในด้านของความรับผิดชอบงานบริหารจัดการ

ตารางที่ 2.1 สรุปความหมายของการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการ	ความหมายของการบริหารจัดการ
Hutchinson, Jonh G. (1967: 17)	การบริหารจัดการถือเป็นศิลปะหรือความสามารถในการรวม วัตถุ และกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
Koontz and Donnell (1967: 12)	การบริหารจัดการ หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุ เป้าหมายร่วมกับผู้อื่นโดยการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น
Hellriegel (1982: 6)	“Management” คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุ เป้าหมายร่วมกับผู้อื่น
Ernest Dale (1973: 4)	การบริหารจัดการเป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ล่วงหน้า
Dale Yoder (1956: 7)	การบริหารคือ กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากร ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ
สมยศ นาวิการ (2544: 78)	เป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ลักษณะที่สำคัญของการ บริหารมีลักษณะสำคัญ 8 คือ 1) การบริหารเป็นกิจกรรม อย่างหนึ่งมีไขบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 2) การบริหารเป็นงานที่จุดหมาย 3) การบริหารเป็นแนวทาง สำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กร 4) การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคนธุรกิจ ก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 5) การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรง ร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ 6) การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการ ใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหาร 7) การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้แต่สิ่ง ที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไรได้ผลดี หรือไม่เพียงใดนั้นก็คือผลงาน 8) เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้อง ทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก)

ตารางที่ 2.1 สรุปความหมายของการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการ	ความหมายของการบริหารจัดการ
ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545: 18-19)	การบริหารมี 4 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรได้ 2) เป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือการสร้างกำไร 3) การบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิต 4) สามารถใช้ผู้บริหารทุกระดับชั้น
ผู้วิจัย (2560)	การบริหารจัดการ คือ การสร้างความสำเร็จของงานด้วยการบริหารจัดการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แสดงทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

ภารกิจสำคัญในการบริหารมี 7 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิधिปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป
3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน การบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป
4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการ หรือการวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ
5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงาน หรือติดต่อ สัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ
6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม (ติน ปรัชญพฤทธิ์ 2548: 32)

หลักการบริหารจัดการของฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการในที่สุดได้คำตอบสั้น ๆ คือ POSDCORB ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร 7 ประการ คือ

1. P=Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่าจะทำอะไรบ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร การวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

2. O=Organizing หมายถึง การจัดการองค์กร กล่าวคือ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. S=Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีที่การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. D=Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงานเสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่า ควรจะทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด

5. Co=Coordinating หมายถึง การประสานงาน อันได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยและบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

6. R=Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

7. B=Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม (Gulick L. and Urwick J' 1973: 18-19)

กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง หน้าที่ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น

2. การจัดองค์การ หมายถึง กำหนดอำนาจหน้าที่และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน

3. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

4. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานหรือจุดหมาย มุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง (วิโรจน์ สารรัตน์, 2542: 11)

องค์ประกอบมูลฐานของการจัดการปัจจุบันเรียกว่ากระบวนการบริหารจัดการ มี 5 ประการ (POCCC) คือ 1. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้ 2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ 3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน 4. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ 5. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้น ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์การ เรียกว่า หลักการจัดการสากล 14 ข้อ (Fayol 's 14 principle of management) คือ

1. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) ของแต่ละคน
2. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) โดยให้สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานนั้น ๆ
3. หลักระเบียบวินัย (Discipline) พนักงานทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟังในกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดขึ้น
4. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการทำงานผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องรับฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น
5. หลักทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน (Unity of Direction) ในการทำงานทุกกลุ่มหรือทุกหน่วยงานในองค์การควรดำเนินการภายใต้แผนงานและทิศทางการทำงานที่ชัดเจนอย่างเดียวกัน
6. หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interests the General Interest) ในการทำงานผลประโยชน์ขององค์การต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัวโดยคำนึงถึงความสำเร็จขององค์การเป็นสำคัญ
7. หลักการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานที่เป็นธรรม (Remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมเหมาะสมกับสภาพค่าครองชีพและความพอใจสูงสุดของทั้งฝ่ายคนงานและฝ่ายนายจ้าง
8. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึง การให้มีศูนย์รวมการตัดสินใจและการควบคุมอยู่ที่ส่วนกลาง และให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมสอดคล้องและพอเหมาะกับองค์การนั้น ๆ

9. หลักสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ควรกำหนดลำดับสายของการบังคับบัญชาแต่ ละหน่วยงานในองค์การให้ชัดเจน ลดหลั่นกันไปตามลำดับ จากระดับสูงสุดลงมาถึงระดับต่ำสุดของ องค์การ ไม่คลุมเครือหรือกำกวม

10. หลักของความมีระเบียบ (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนการกำหนด ตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสม

11. หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ผู้บริหารควรยึดหลักการจัดการบนพื้นฐานของ ความยุติธรรม ความมีเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยทั่วถึงทั้ง องค์การปราศจากการลำเอียง

12. หลักความมั่นคง (Stability of Tenure of Personnel) ฝ่ายบริหารควรสร้างความรู้สึก ในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงานและรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์การเพื่อลดอัตราการออก จากงานให้น้อยลง

13. หลักความคิดริเริ่ม (Initiative) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ

14. หลักความสามัคคี (Esprit de Corps) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงาน ด้วยการทำงานเป็นทีมและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์การ (Fayol, Henri, 1964: 39)

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จมี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ 1. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความ สำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมี วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร 2. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงาน กันทำ และการกระจายอำนาจ 3. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน 4. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะ ผู้นำ 5. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายใน องค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร (พระธรรมโกศาจารย์, ประยูร ธมมจิตโต, 2549: 3-5)

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการบริหารงานโดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน และ องค์กรต่าง ๆ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กรหรือการจัดหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร

การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ หลักการเหล่านี้สามารถทำให้องค์กรทุกองค์กรล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.2 สรุปกระบวนการบริหาร

นักวิชาการ	กระบวนการบริหาร
ดิน ปรัชญพฤทธ์ (2548: 32)	ภารกิจการบริหารประกอบด้วย Planning, Organizing, Staffing, Directing, Coordinating Reporting, Budgeting
Gulick L. and Urwick J (1973: 18-19)	หลัก POSDCORB ประกอบด้วย Planning, Organizing, Staffing, Directing, Coordinating Reporting, Budgeting
Fayol Henri (1964: 39)	หลัก POCCC ประกอบด้วย Planning, Organizing, Commanding, Coordinating, Controlling
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549: 3-5)	หลัก POSDC ประกอบด้วย Planning, Organizing, Staffing, Directing, Controlling
ผู้วิจัย (2560)	หลักการบริหารงานโดยทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ หรือการจัดหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร การสรรหาบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การงบประมาณ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา

2.2.1 ประวัติการสร้างวัด

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมมจิตโต) (2545) ได้กล่าวว่า วัดที่สร้างขึ้นในประเทศไทยในขั้นแรก สมัยทวารวดีนั้นมีเพียงสถูปเจดีย์ มีพระปรารค์และมณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ ดังปรากฏที่พิมาย ลพบุรี และไชยา เป็นต้น ต่อมาในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีมีการสร้างโบสถ์ใหญ่ขึ้น และถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในวัด ซึ่งในยุคนี้เกิดมีคตินิยมฝ่ายคฤหัสถ์ว่า ที่บรรจู้ธิธาตของวงศ์สกุลนั้นควรสร้างเป็นเจดีย์อุทิศต่อพระศาสนา เมื่อผู้เป็นต้นตระกูลมรณภาพจึงมักสร้างเป็นพระสถูป

เจดีย์บรรจุพระธาตุหรือพระพุทธรูปไว้เบื้องบนใต้นั้นบรรจุอัฐิ ข้างหน้าสร้างวิหารไว้สำหรับเป็นที่ทำบุญ เป็นวัดประเภทอนุสาวรีย์เกิดขึ้นมาและวัดประเภทนี้ไม่มีพระอุโบสถและกุฏิสงฆ์สำหรับเป็นที่อยู่ ดังเช่นวังในเมืองสวรรค์โลกและสุโขทัย เป็นต้น ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การสร้างวัดต่างไปจากสมัยสุโขทัยเพราะมีการสร้างอุโบสถ อันเนื่องมาจากในสมัยนั้นถือว่าผู้ชายทุกคนควรบวชแม้พระมหากษัตริย์เจ้าพระบรมไตรโลกนาถก็ทรงผนวชที่วัดจุฬามณี ถึง 7 เดือน ใน พ.ศ. 1998 จนเป็นประเพณีว่าผู้ที่จะเป็นขุนประกอบกับในสมัยนั้นวัดกลายเป็นสถานศึกษาที่สำคัญด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้พระสงฆ์เพิ่มขึ้นมากมาย ความจำเป็นในการสร้างกุฏิเป็นที่พักสงฆ์และการสร้างอุโบสถสำหรับทำสังฆกรรมจึงมีเพิ่มมากขึ้นด้วย ในสมัยธนบุรีเป็นระยะที่เริ่มก่อสร้างตัวใหม่ หลังจากการทำลายของพม่า พระเจ้าธนบุรีทรงสร้างวัดใหม่เพียงวัดเดียวคือ วัดบางยี่เรือ (วัดราชคฤห์) จึงทำให้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงได้ยาก ส่วนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา คือวัดอุเจดีย์อย่างหนึ่งและวัดอนุสาวรีย์อย่างหนึ่งนอกจากนี้การสร้างก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปกติย่อมมีพระสงฆ์อยู่ทุกวัดเว้นแต่ในพระบรมมหาราชวัง วัดที่ราษฎรร่วมกันสร้างก็มีกถาราชพระภิกษุมาเป็นผู้อำนวยการสร้าง จึงมักสร้างกุฏิที่พักสงฆ์ขึ้นก่อนแล้วจึงสร้างสิ่งอื่น ๆ ต่อมา ส่วนพระสถูปเจดีย์และวิหาร ซึ่งตามแบบโบราณถือว่าเป็นหลักของการสร้างวัดนั้น ครั้นหลังมาถือว่าไม่จำเป็นจะต้องสร้าง น่าจะเป็นเพราะคิดเห็นว่าพระสถูปเจดีย์สร้างไว้แต่โบราณก็มีอยู่มากมายหลายแห่งก็แทบเหลือกำลังที่จะรักษาอยู่แล้ว ส่วนวิหารแบบเดิมเป็นที่สำหรับประชุมทำบุญก็มาใช้ศาลาเปรียญแทน จึงไม่จำเป็นต้องสร้างวิหารอีก แต่กิจที่จะสร้างพระสถูปเจดีย์สำหรับบรรจุอัฐิบุคคลที่ตายยังมีอยู่ จึงมักสร้างแต่พระเจดีย์ราย ถึงกระนั้นก็สร้างน้อยลงด้วยมักรักษาอัฐิไว้ที่บ้านเรือน วัดจึงหมายความว่าสถานที่ทางศาสนา โดยปกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของพระสงฆ์ หรือนักบวช เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 10) กรมการศาสนา ได้กล่าวถึง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยมากกว่าร้อยละ 95 เคารพนับถือและเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตของคนไทยกับพุทธศาสนาผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น พุทธศาสนาจึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยวัดนับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของชุมชนของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาของประชาชนและทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่จะสืบต่อพระศาสนาและพลเมืองที่จะรับผิดชอบสังคมและวัดยังมีฐานะเป็นโรงเรียนด้วย แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะวัดในเขตภูมิภาคบทบาทของวัดยังคงมีความเข้มข้นอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องของการพัฒนาชุมชนการพัฒนาอาชีพหรือหน่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนการรวมกลุ่ม การเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ ยังคงอยู่มีเสื่อมคลายแต่อย่างใด วัดจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทย (กรมการศาสนา, 2525)

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สมชาย วรรชาโย) (2528: 10) ได้กล่าวถึง คำว่าวัดว่า วัดนั้นมีคำที่ใช้ อยู่เดิมในภาษาบาลีอยู่ 3 คำ คือ 1) อาราม โดยพยัญชนะแปลว่า “เป็นที่รื่นรมย์” โดยอรรถแปลว่า “สวน” เพราะในสมัยพุทธกาลนั้นพุทธศาสนิกชนนิยมถวายสวนให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าและ พระสงฆ์ เช่น เวฬุวันวาราม เป็นสวนที่พระเจ้าพิมพิสารถวายให้เป็นที่ประทับแก่พระพุทธเจ้าและ พระสงฆ์หรือเขตวันวาราม สวนที่อนาถปิณฑิกเศรษฐีถวายแด่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์เพื่อเป็นที่ ประทับแก่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก เป็นต้น 2) อาวาส โดยพยัญชนะแปลว่า “ที่อยู่” ซึ่งเป็น ความหมายที่กว้าง แต่ถ้าจะจำกัดขอบเขตให้แคบลงว่า หมายถึง วัด ก็ต้องมีภิกษุศัพทเป็นคำจำกัด ความข้างหน้าว่าภิกษุมาวาโส แปลว่า ที่อยู่ของภิกษุสงฆ์ คือ วัด โดยอรรถในอธิธาน์ปทีปิกา ท่าน แปลว่าเรือน เป็นไวพจน์ของคำว่า ชร เป็นต้น 3) วิหาร โดยพยัญชนะแปลว่า ที่อยู่คล้ายกับอาวาส แต่ตามวินัย เช่น ในมหาลลกลีกขาบทที่ต้นแห่งสังฆาติเสสและในอนุศาสน์ ท่านหมายเอาสิ่งปลูกสร้าง เป็นหลังและสิ่งเกิดในที่ทั่วไปดูเหมือนเป็นสิ่งก่อสร้างด้วยอิฐ ปูน คือ เป็นพวกตึก แต่เพราะวิหารนั้น สร้างไว้ในที่อยู่ของภิกษุทั้งหลาย จึงพลอยเรียกว่า วิหาร ซึ่งเท่ากับคำว่า วัด ในสังคมไทย คำว่า “วัด” นั้นความหมายโดยผิวเผิน หมายถึง ที่อยู่ของพระสงฆ์แล้ว วัดก็เหมือนกับที่อยู่อาศัยทั่วไปนั่นเอง วัด เป็นสถาบันที่อำนวยความสะดวกทั้งทางรูปธรรมและนามธรรมแก่สังคมอย่างมาก เพราะเป็น ศูนย์กลางวัฒนธรรม ประเพณี และศูนย์กลางอื่น ๆ อีกมาก ยิ่งหากพระซึ่งเป็นผู้นำทางจิตใจได้ปฏิบัติ หน้าที่ที่ควรปฏิบัติแล้วก็สามารถทำให้สังคมอยู่ได้สงบสุข ด้วยเหตุนี้วัดจึงมีความจำเป็นต่อสังคม เพราะฉะนั้นในการศึกษาความหมายของวัดจึงควรศึกษาถึงความหมาย ความมุ่งหมายและบทบาท ของวัดของพระสงฆ์มาพิจารณาด้วยจึงมองทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรมควบคู่กันไปเพื่อที่จะได้ เข้าใจถึงประโยชน์ที่วัดมีต่อสังคมมากมาย ให้ภาพพจน์ของวัดในสายตาของคนทั่วไปได้ชัดเจนถูกต้อง ซึ่งทำให้ได้รับการเอาใจใส่จากสังคมมากยิ่งขึ้น วัดจึงเป็นที่อยู่ของพระ (นักบวช) ผู้ประพฤติ พรหมจรรย์เป็นดินแดนแห่งพระรัตนตรัยสำหรับชุมชนมี 3 เขต คือเขตพุทธานวาส เขตธรรมาวาสและ เขตสังฆาวาส (พระธรรมวรนายก, (โอภาส นิรุติเมธี), 2546: 165)

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า วัดเป็นสาธารณสถานอันเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ สามเณร แม่ ชี ซึ่งแบ่งเป็น 3 เขต คือเขตพุทธานวาสเขตธรรมาวาสและเขตสังฆาวาส

ตารางที่ 2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา

นักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา
พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต) (2545)	<p>วัดที่สร้างขึ้นในประเทศไทยในขั้นแรกสมัยทวารวดีนั้นมีเพียงสถูปเจดีย์ มีพระปราสาทและมณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ ต่อมาในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีมีการสร้างโบสถ์ใหญ่ขึ้นและถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในวัด ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การสร้างวัดต่างไปจากสมัยสุโขทัย เพราะมีการสร้างอุโบสถ อันเนื่องมาจากในสมัยนั้นถือว่าผู้ชายทุกคนควรบวชแม้พระมหากษัตริย์ เจ้าพระบรมไตรโลกนาถก็ทรงผนวชที่วัดจุฬามณี ในสมัยธนบุรีเป็นระยะที่เริ่มก่อสร้างตัวใหม่ หลังจากการทำลายของพม่า พระเจ้าธนบุรีทรงสร้างวัดใหม่เพียงวัดเดียวคือ วัดบางยี่เรือ (วัดราชคฤห์) จึงทำให้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงได้ยาก ส่วนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา คือวัดเจดีย์อย่างหนึ่งและวัดอนุสาวรีย์อย่างหนึ่งนอกจากนี้การสร้างก็เปลี่ยนแปลงไป โดยปกติย่อมมีพระสงฆ์อยู่ทุกวัด เว้นแต่ในพระบรมมหาราชวัง</p>
ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 10)	<p>วัดคือ สถานที่ทางศาสนา โดยปกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของพระสงฆ์ หรือนักบวช</p>

ตารางที่ 2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา
สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สมชาย วรรชาโย) (2528: 10)	วัดนั้นมีคำที่ใช้ยู่เดิมในภาษาบาลีอยู่ 3 คำ คือ 1) อาราม โดยพยัญชนะแปลว่า “เป็นที่รื่นรมย์” โดยอรรถแปลว่า “สวน” 2) อาวาสโดยพยัญชนะแปลว่า “ที่อยู่” ซึ่งเป็นความหมายที่กว้างแต่ถ้าจะจำกัดขอบเขตให้แคบลงว่า หมายถึง วัด ก็ต้องมีภิกษุศัพท์เป็นคำจำกัดความข้างหน้าว่าภิกษุ นมาวาโส แปลว่า ที่อยู่ของภิกษุสงฆ์ คือ วัด โดยอรรถในอภิธานปทีปิกา ท่านแปลว่าเรือน 3) วิหาร โดยพยัญชนะแปลว่า ที่อยู่คล้ายกับอาวาส แต่ตามวินัย
พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี) (2546: 165)	วัดจึงเป็นที่อยู่ของพระ (นักบวช) ผู้ประพฤติพรหมจรรย์เป็นดินแดนแห่งพระรัตนตรัยสำหรับชุมชนมี 3 เขต คือเขตพุทธานวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส
ผู้วิจัย (2560)	วัดเป็นสาธารณสถานอันเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ สามเณร ชี ซึ่งแบ่งเป็น 3 เขต คือเขตพุทธานวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

เดิมการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2485 เป็นกฎหมายที่กำหนดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งโดยโครงสร้าง และหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2485 ซึ่งหมายรวมถึงการยกเลิกสังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ส่วนอำนาจที่องค์กรทั้งสามเคยเป็นผู้ใช้แยกจากกันให้สมเด็จพระสังฆราช และมหาเถรสมาคมเป็นผู้ใช้ ผลที่ตามมาคือการยกเลิกตำแหน่งประธานสังฆสภา สังฆนายก และประธานคณะวินัยธร อำนาจหน้าที่ของตำแหน่งทั้งสามถูกรวมกันเข้าและมอบให้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมเป็นผู้ใช้ อำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาคณะสงฆ์เป็นของสมเด็จพระสังฆราช ผู้ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ใน 2 ตำแหน่ง คือ 1) โดยตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก หรือประมุขสงฆ์ไทย ทรงบัญชาการคณะสงฆ์เอง และทรงรับผิดชอบเองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 บัญญัติ “สมเด็จพระ

พระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์และทรงตราพระบัญชา สมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พระธรรมวินัยและกฎมหาเถรสมาคม” (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา, ออนไลน์) และ 2) โดยตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ทรง บัญชาการคณะสงฆ์ร่วมกับมหาเถรสมาคมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 บัญญัติ “ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใด ตามพระ ราชอัธยาศัยก็ได้” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ออนไลน์) และมาตรา 18 บัญญัติ “ในกรณีที่ ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามมาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่ามหา เถรสมาคม มีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ออนไลน์)

มหาเถรสมาคมจึงประกอบด้วย 1) สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ มหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช 2) สมเด็จพระราชา คณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ปัจจุบันมีสมเด็จพระราชาคณะทั้งสิ้น 8 รูป และ 3) พระราชา คณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่ต่ำกว่าสี่รูป และไม่เกินแปดรูปเป็นกรรมการอยู่ใน ตำแหน่งคราวละ 2 ปี ตามปกติสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งกรรมการครบทั้ง 8 รูป จึงทำให้จำนวน กรรมการมหาเถรสมาคมแต่ละชุดมี 17 รูป อันประกอบด้วย สมเด็จพระราชาคณะ 8 รูป กรรมการที่ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง 8 รูป และสมเด็จพระสังฆราชในฐานะประธานกรรมการ 1 รูป อำนาจ หน้าที่ของมหาเถรสมาคม ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 18 ความว่า “มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อการนี้ให้มีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบหรือออกคำสั่งโดยไม่ขัด หรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้” จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมตามมาตรานี้มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะถ้าพิจารณา เทียบเคียงกับอำนาจหน้าที่ของสังฆสภา คณะสงฆมนตรี และคณะวินัยธรตามที่บัญญัติแยกอำนาจกัน ไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 แล้วจะพบว่าอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งสามส่วนนั้นได้รวมกัน เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจหน้าที่ของสังฆสภา คณะสงฆมนตรี และคณะวินัยธรในพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ พ.ศ. 2484 ได้รวมกันเป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถร สมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉะนั้น อำนาจหน้าที่ “ปกครองคณะสงฆ์” ของมหา เถรสมาคมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 นี้ จึงมิได้หมายถึงเฉพาะอำนาจหน้าที่บริหารการ คณะสงฆ์ ของคณะสงฆมนตรีเท่านั้น แต่ยังหมายถึงอำนาจหน้าที่ตราสังฆาณัติของสังฆสภาและอำนาจหน้าที่ พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ของคณะวินัยธรชั้นฎีกาอีกด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 นี้มีผลใช้ บังคับเป็นเวลานานถึง 30 ปี จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2535 เมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะรัฐสภา พระราชบัญญัติฉบับหลังนี้เพียงแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อยของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์แต่อย่างใด ความข้อนี้ปรากฏชัดเจนอยู่ในเหตุผล ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 คือ “...โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว สมควรปรับปรุงบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช การแต่งตั้งถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุ อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคม การปกครอง การสละสมณเพศของคณะสงฆ์และคณะสงฆ์อื่น วัด การดูแลรักษาวัด ทรัพย์สินของวัด และศาสนสมบัติกลาง ตลอดจนปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชและอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมไว้ ดังนี้

1. มาตรา 7 กำหนดให้คณะสงฆ์ไทยมีสมเด็จพระสังฆราชเพียงองค์เดียว ในกรณีที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชว่างลง พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระสังฆราช คำว่า “สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์” หมายความว่าสมเด็จพระราชาคณะที่ได้รับสถาปนาเป็นพระราชาคณะชั้นสมเด็จก่อนสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 มาตรา 3 บัญญัติให้ยกเลิกมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรีลงสนองพระบรมราชโองการ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 2 ก: 1, ออนไลน์)

2. มาตรา 12 เพิ่มจำนวนกรรมการมหาเถรสมาคม ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากไม่เกินแปดรูปเป็นไม่เกินสิบสองรูป ดังนั้นคณะกรรมการมหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีกรรมการทั้งสิ้น 21 รูป ประกอบด้วย สมเด็จพระราชาคณะผู้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง 8 รูป กรรมการที่สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง 12 รูป และสมเด็จพระสังฆราชในฐานะประธานกรรมการ 1 รูป

3. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 15 ตรี กำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมไว้ชัดเจนกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ดังนี้

“มาตรา 15 ตรี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

(3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

(4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

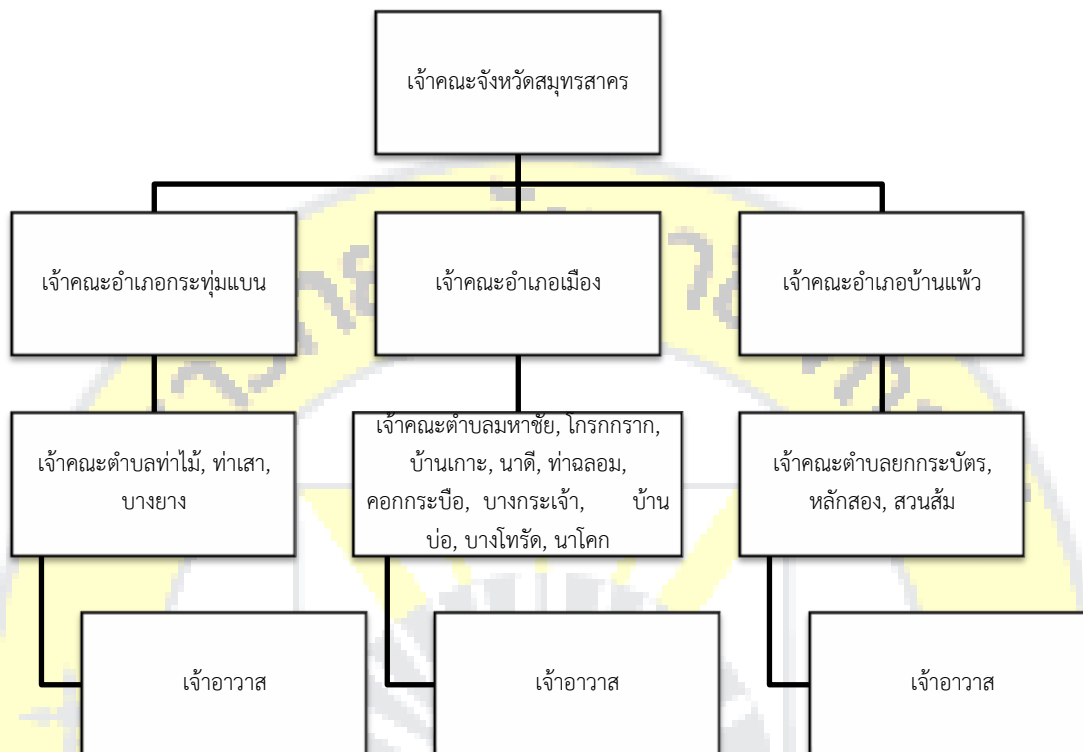
(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น

เพื่อการนี้ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ และจะมอบให้พระภิกษุ รูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 19 เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้” อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เกี่ยวข้องกับการควบคุม และส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ที่เคยถูกจัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมนตรีแห่งองค์การ 4 ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2484 อาจกล่าวได้ว่ามหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ 6 ประเภท คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ถ้าตัดข้อ 3 และข้อ 6 ออกไปที่เหลืออีก 4 ข้อก็คืองานในความรับผิดชอบของสังฆมนตรีแห่งองค์การทั้งสิ้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 นั่นเองการบริหารงานของมหาเถรสมาคม เป็นไปในลักษณะที่ว่ากรรมการทั้งหมดร่วมกันรับผิดชอบงานทั้ง 6 ประเภท โดยไม่มีการแบ่งเป็น “กระทรวง” ให้ชัดเจน แล้วมอบหมายให้กรรมการรูปใดรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็น “รัฐมนตรี” เพื่อกำกับดูแลเป็นการเฉพาะอย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมานั้นเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในส่วนที่เกี่ยวกับการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์การสงฆ์นั้นมีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามระบบระเบียบแบบแผน มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน และหน้าที่ภาระรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคณะสงฆ์อยู่โดยตลอดตามความเหมาะสมของบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร

2.4.1 โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร (ผู้วิจัย, 2560)

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดขนาดเล็ก ตั้งอยู่ตอนล่างของกรุงเทพมหานคร ทิศเหนือติดกับเขตบางขุนเทียน ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดนครปฐม ตะวันออกติดกับจังหวัดสมุทรปราการ มี 3 อำเภอ 40 ตำบล การปกครองคณะสงฆ์แบ่งออกเป็นมหานิกาย 98 วัด ธรรมยุติกนิกาย 10 วัด พระชินวงศเวที วัดตรีทศเทพ เป็นรักษาการเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุติ มีพระเทพสาครมุนี (สมบุรณ์ ปญญาวุธ ปธ.9) วัดเจษฎาราม (พระอารามหลวง) เป็นเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสาคร ฝ่ายมหานิกาย จังหวัดสมุทรสาครมีพระภิกษุสามเณร จำนวน 2,340 รูป โดยแบ่งเป็น พระภิกษุมหานิกาย 2,091 รูป พระภิกษุธรรมยุติกนิกาย 50 รูป สามเณรมหานิกาย 182 รูป สามเณรธรรมยุติกนิกาย 17 รูปพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดที่ผู้คนนิยมไปกราบไหว้ ได้แก่ พระพุทธรูปหลวงพ่อบูวัดโกรกกราก พระพุทธรูปหลวงพ่โตวัดหลักสี่ราษฎร์สโมสร พระพุทธรูปหลักตา-ลี้มตา วัดบางน้ำวน พระพุทธสิงหิงค์ วัดโคกขาม พระภิกษุที่มีชื่อเสียงได้แก่ พระเทพสาครมุนี (หลวงปู่แก้ว) วัดช่องลม พระไพโรจน์วุฒาจารย์ (หลวงปู่รุ่งวัดท่ากระบือ) หลวงปู่รอดวัดบาง

น้ำวน หลวงพ่อสุดวัดกาหลง หลวงพ่อเฮงวัดบ้านขอม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ออนไลน์)

2.4.2 ข้อมูลคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

คณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มีพระครูสุนทรสาครกิจ (กมล กมล) เป็นเจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ มีวัดในการปกครองจำนวน 5 วัด ได้แก่

- 1) วัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร
- 2) วัดอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร
- 3) วัดหนองพะอง อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร
- 4) วัดนางสาว อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร
- 5) วัดเกษตรพันธาราม อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ ได้มีนักวิชาการหลากหลายท่านได้แสดงทัศนะซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประกอบดังนี้

พระมหานพพล กนต์สีโล (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ จังหวัดสมุทรสงคราม” จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาจิตใจ, ด้านการศึกษาสงเคราะห์, ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม, ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และเมื่อจำแนกรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก พบว่า ด้านการพัฒนาจิตใจ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 รองลงมาคือด้านการศึกษาสงเคราะห์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 และด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมทดสอบ สมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขต

ปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนตัวแปรทางด้านวุฒิการศึกษาทางสามัญและวุฒิการศึกษาทางธรรมนั้น ไม่แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของ เจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัด มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวม พระสงฆ์และกรรมการวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามสถานภาพพระสงฆ์ด้านอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพกรรมการวัด ด้าน อายุ และวุฒิการศึกษาสามัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระครูวิลาสกาญจนธรรม (เล็ก สุธมมปญฺโญ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฏข้อปธานิยธรรมของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฏข้อปธานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี นั้น การวิจัยแบ่งได้ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือศึกษาความคิดเห็น ซึ่งผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฏข้อปธานิยธรรม 7 ว่าอยู่ในระดับ “มาก” 4.30 จาก 5.00 และพิจารณาผลแยกตามหัวข้อธรรมย่อยทั้ง 7 ข้อก็พบว่า หัวข้อที่เกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้อาวุโสกว่า และหัวข้อที่เกี่ยวกับการประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ได้รับคะแนนความคิดเห็นในระดับ “มากที่สุด” (4.63 และ 4.60) นอกนั้นอีก 5 หัวข้อย่อยแม้มีคะแนนไม่ค้อยต่างกัน แต่จัดอยู่ในระดับที่ “มาก” ทุกหัวข้อ โดยมีหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการหมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ และหัวข้อเกี่ยวกับการยินดีในเสนาสนะป่า มีคะแนนน้อยที่สุด (3.83 และ 3.88) ส่วนที่สองศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความคิดเห็น พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมี

นัยสำคัญเด่นชัดคือ ปัจจัยด้านการศึกษาศาสนา (sig.= .30) ส่วนปัจจัยด้านการศึกษาทางธรรม (sig.=.014) และปัจจัยด้านพื้นที่การปกครอง (sig. = .01) แม้ผลทางสถิติจะระบุว่าส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่เนื่องจากการกระจุกตัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาถึงร้อยละ ๕๘.๒ อยู่ในพื้นที่ปกครองเดียวกันคือตำบลท่าขนุน เขต 2 จึงทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นเพราะทั้ง 2 ปัจจัยส่งผลร่วมกัน หรือเป็นเพราะปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียวหรือไม่ ซึ่งต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป จึงจะสามารถสรุปได้ ส่วนปัจจัยด้านอายุ แม้มีผลต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญ (sig. = .001) แต่เมื่อพิจารณาว่าการกระจุกตัวของประชากรที่อายุ 20-30 ปี ในช่วงพรรษาไม่เกิน 5 พรรษาอย่างมากผิดปกติ และเมื่อพิจารณาช่วงเวลาการเก็บข้อมูลที่อยู่ในช่วงเข้าพรรษา จึงอนุมานได้ว่า ช่วงเวลาดังกล่าวมีกุลบุตรบวชมาใหม่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดกลุ่มพระใหม่ที่ยังไม่ค่อยได้ศึกษาเล่าเรียนธรรม มากกว่าในช่วงเวลาที่ไม่อยู่ในพรรษา จึงส่งผลให้พระบวชใหม่ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 20-30 ปีดังกล่าว มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากพระเก่าที่ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 30-40 อย่างมีนัยสำคัญ (sig. = .001) จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อความคิดเห็นจนกว่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในช่วงนอกพรรษาส่วนที่สาม ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกติกุขุอปรีหานิยธรรม 7 ของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี คือ 1) ควรมีการประเมินผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการ โดยให้คณะสงฆ์ในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการประเมินอย่างเป็นกลาง 2) ควรจัดกิจกรรม สัมมนา อบรม เพื่อให้เกิดการพบปะกันระหว่างพระภิกษุ 3) เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และทางโลก แก่พระภิกษุสามเณร อย่างเต็มความสามารถ 4) ส่งเสริมให้เจ้าอาวาสเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาวัดให้มากขึ้น เป็นต้น 5) ควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน 6) ควรดูแลสอดส่องพระภิกษุสามเณร ภายในวัดอย่างทั่วถึง

พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า 1. บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.60) 2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี และวุฒิการศึกษาทางสามัญ มีผลให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการ

วิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้ 3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามนโยบาย และขาดพระที่มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ในการปกครอง แนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควรดูแลพระสงฆ์ให้ทั่วถึงและเสมอภาค ทั้งต้องสนับสนุนให้การศึกษากับพระภิกษุสงฆ์ในอำเภอนครชัยศรีเพื่อจะได้มีพระภิกษุสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จนทโน) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50$) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพุทธศาสนิกชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านสังคม พระสงฆ์ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่พระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่น ด้านเศรษฐกิจ คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรของคณะสงฆ์เอง รวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันด้วย ด้านวัฒนธรรม ประชาชนไม่มีความเข้าใจในการที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรม เช่น การอนุรักษ์โบราณสถานเป็นต้น ด้านสาธารณสุข ขาดการสนับสนุนและติดต่อประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวงการแพทย์เพราะได้รับความร่วมมือน้อยหรือไม่ได้รับความร่วมมือเลย หรือถ้ามีก็เพียงเล็กน้อยจึงขาดอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการช่วยเหลือ หรือพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุข ประการสุดท้ายใน ด้านสิ่งแวดล้อม อุปสรรคในการให้ความสะดวกแก่พระสงฆ์ในการอบรมหรือในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนมีน้อย ดังนั้น พระสงฆ์ต้องแสดงศักยภาพในฐานะผู้นำชุมชนเข้าไปมีบทบาทและสงเคราะห์ประชาชนจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป

พระมหาสมนึก วรรณโม (ชาวบ้านเกาะ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า 1. จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรม 384 คน พบว่า ร้อยละ 71.61 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 28.39 เป็นเพศชาย ร้อยละ 27.08 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 21.88 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 14.32 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 17.45 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 13.02 มีอายุอยู่ในช่วง

51-60 ปี ร้อยละ 6.25 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 24.74 มีระดับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 40.10 มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 4.69 มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 24.22 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 6.25 มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 41.93 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.79 เป็นประกอบอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.02 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 11.72 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ทำสวน แม่บ้าน และ ร้อยละ 6.25 ประกอบอาชีพเกษตรกร/กรรับจ้าง ร้อยละ 40.10 มีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 21.61 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 19.53 มีรายได้มากกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 10.68 มีรายได้ในช่วง 10,001-15,000 บาท และ ร้อยละ 5.07 มีรายได้ในช่วง 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 50.52 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 30.99 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 14.48 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง และ ร้อยละ 3.65 มีสถานภาพอื่น ๆ เช่น แยกกันอยู่ เป็นต้น

2. กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.96$) ในด้านบุคลากรส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.72$) ในด้านประชาสัมพันธ์ 3. ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จากผลการวิจัย พบว่า สถานที่ปฏิบัติธรรมอยู่ห่างไกลจากที่พัก ทำให้ใช้เวลานานในการเดินทางมาปฏิบัติธรรม ความไม่พร้อมในการปฏิบัติธรรม เช่น ร่างกาย วัน และเวลา ควรจะมีสถานที่ปฏิบัติธรรมอย่างนี้ในสถานที่ต่าง ๆ ใกล้เคียง ๆ บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตารางการปฏิบัติให้ชัดเจน ตลอดทั้งปี เพื่อสะดวกต่อการเตรียมตัวในการปฏิบัติในครั้งต่อไป

พระครูโพธิโรจน์ภทฺทคุณ (วิโรจน์ ภทฺทปญฺโญ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ทั้ง 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และเมื่อจำแนกรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด พบว่า ด้านการศึกษาอบรมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมาคือ ด้านศาสนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้าอาวาส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ด้านศาสนวัตถุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านศาสนพิธี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และด้านการบริหารงานบุคคล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ 2. ในด้านภาวะผู้นำ เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางบาลี ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระภิกษุที่มีการศึกษาทางธรรม และตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความ

คิดเห็นต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสแตกต่างกันซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหาส่วนใหญ่ของเจ้าอาวาสแต่ละวัด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัดและชุมชนใกล้เคียงอยู่ในระดับปานกลาง และทำแบบเชิงรับอยู่กับที่อยู่กับวัดเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ขยายขอบเขตการทำงานลงสู่ชุมชนเท่าที่ควร ทำให้ขาดการรับทราบข้อมูล และปัญหาที่แท้จริง เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ไม่มีนโยบาย และการวางแผนที่ชัดเจน ขาดการทำงานเป็นระบบมีเครือข่ายซึ่งต่างวัดต่างทำ และที่สำคัญคือขาดบุคลากรที่มีศักยภาพที่จะมาสนองงานด้านการพัฒนาแต่ละด้าน

จากเนื้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นมุ่งเน้นประโยชน์ในการดูแลรักษาผล ประโยชน์และดูแล รักษา อารังไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ดังนั้นเจ้าอาวาสในฐานะพระสังฆาธิการที่เปรียบเสมือนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามกฎหมายก็มีหน้าที่ต้องนำกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารกิจการสงฆ์มาปรับบังคับใช้แก่กรณีตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาอำนาจการเป็นกฎข้อบังคับ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

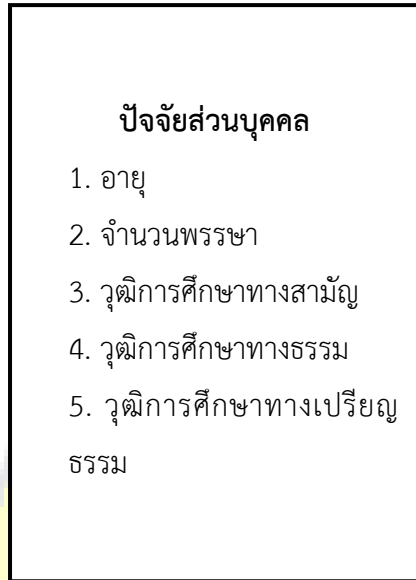
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ จึงได้นำแนวคิดและทฤษฎีมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในรูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ดังนี้

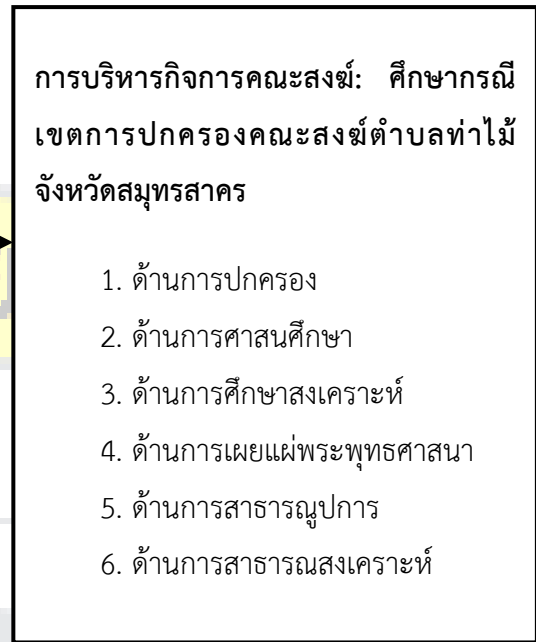
ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

ตัวแปรต้น
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

แผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 170 รูป (สำนักงานเจ้าคณะตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 รูปโดยวิธีการเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan)

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการปกครอง

2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษา ทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวริย์ ศิริโกการภิรมย์, 2546: 140)

โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวริย์ ศิริโกการภิรมย์, 2546: 140)

5	หมายถึง	มีการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารจัดการในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการบริหารจัดการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารจัดการในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารจัดการในระดับไม่เคย

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

3.4 การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

3.4.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4) สร้างเครื่องมือการวิจัย
- 5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- 7) ปรับปรุงแก้ไข
- 8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
- 2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index: IOC) โดยได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00
- 3) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สิน พันธุ์พินิจ, 2547: 191) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .827
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

- 3.5.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะนิติศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ถึงเจ้าคณะตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อแนะนำตัวชี้แจงพร้อมอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดของคำถาม คำตอบในแบบสอบถามให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน

3.5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

3.5.4 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 118 ชุด คิดเป็น 100% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

3.5.5 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป (SPSS) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถาม

1.1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2) ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครใช้สถิติการวิเคราะห์ คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จึงได้กำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยของระดับการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครดังนี้ (สุวรรณีย์ ศิริโกการภิมย์, 2546: 140)

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 ถือว่ามีการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 ถือว่ามีการบริหารจัดการในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 ถือว่ามีการบริหารจัดการในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 ถือว่ามีการบริหารจัดการในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 ถือว่ามีการบริหารจัดการในระดับน้อยที่สุด

1.3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกันและค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

1.4) ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์ที่สังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 118)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
20-30 ปี	56	47.46
30-40 ปี	48	40.68
41 ปีขึ้นไป	14	11.86
รวม	118	100.00

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n = 118)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
2. จำนวนพรรษา		
1-5 พรรษา	28	23.73
6-10 พรรษา	34	28.82
11-15 พรรษา	19	16.10
16-20 พรรษา	4	3.39
21 พรรษาขึ้นไป	2	1.69
ไม่มีพรรษา	31	26.27
รวม	118	100.00
3. วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	93	78.81
ปริญญาตรี	21	17.80
ปริญญาโท	4	3.39
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	118	100.00
4. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
ไม่มีวุฒิทางธรรม	25	21.19
นักธรรมชั้นตรี	41	34.75
นักธรรมชั้นโท	25	21.19
นักธรรมชั้นเอก	27	22.87
รวม	118	100.00
5. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	110	93.22
เปรียญธรรม 1-3	8	6.78
เปรียญธรรม 4- 6	0	0.00
เปรียญธรรม 7- 9	0	0.00
รวม	118	100.00

จากตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 118 รูป พบว่า

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20-30 ปีมีจำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 47.46 รองลงมาอายุ 30-40 ปี มีจำนวน 48 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.68 และมีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีจำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.86

จำนวนพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนพรรษา 6-10 พรรษา มีจำนวน 34 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.81 รองลงมาไม่มีพรรษา มีจำนวน 31 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.27 และมีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.69

วุฒิการศึกษาทางสามัญ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 93 รูป คิดเป็นร้อยละ 78.81 รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.80 และไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

วุฒิการศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี วุฒิกิจการศึกษาทางธรรมนักรธรรมชั้นตรี มีจำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.75 รองลงมาวุฒิกิจการศึกษาทางธรรมนักรธรรมชั้นเอก มีจำนวน 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 22.87 และวุฒิกิจการศึกษาทางธรรมนักรธรรมชั้นโท และไม่มีวุฒิกิจทางธรรม จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.19

วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรม มีจำนวน 110 รูปคิดเป็นร้อยละ 93.22 รองลงมา มีวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรม 1-3 มีจำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.78 และไม่มีผู้ที่มีวุฒิกิจการศึกษาทางเปรียญธรรม 4-6 และ 7-9

4.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษา สงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณ สงเคราะห์ โดยภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2-4.8

ตารางที่ 4.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม

(n = 118)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับการบริหาร		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการปกครอง	3.86	1.21	มาก
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.84	1.19	มาก
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.79	1.18	มาก
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.00	1.10	มาก
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.02	1.14	มาก
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.85	1.15	มาก
รวม	3.89	1.16	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดในด้านการสาธารณูปการ ($\bar{x} = 4.02$) รองลงมาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.00$) และด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.79$)

ตารางที่ 4.3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการปกครอง**

(n = 118)

ด้านการปกครอง	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การออกกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ	3.80	1.26	มาก
2. การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุความขัดแย้งหรือลงนิคหกรรม	3.85	1.26	มาก
3. การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดี	3.75	1.26	มาก
4. การควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อยการควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อย	3.91	1.18	มาก
5. การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ แก่พุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรารายบริเวณในวัด	4.02	1.10	มาก
รวม	3.86	1.21	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการปกครอง** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 5 การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ แก่พุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรารายบริเวณในวัด” ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาใน “ข้อ 4 การควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อยการควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อย” ($\bar{X} = 3.91$) และ “ข้อ 3 การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดี” อยู่ในระบับน้อยที่สุด” ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 4.4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการศาสนศึกษา**

(n = 118)

ด้านการศาสนศึกษา	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป	3.90	1.19	มาก
2. ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม ประโยคต่าง ๆ และครูพระสอนศีลธรรมให้มีขวัญกำลังใจ	3.90	1.25	มาก
3. การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักธรรมและบาลี	3.82	1.20	มาก
4. การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมขึ้นภายในวัด	3.86	1.22	มาก
5. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง	3.74	1.10	มาก
รวม	3.84	1.19	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการศาสนศึกษา** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 1 การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป” และ “ข้อ 2 ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม ประโยคต่าง ๆ และครูพระสอนศีลธรรมให้มีขวัญกำลังใจ” ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาใน “ข้อ 4 การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมขึ้นภายในวัด” ($\bar{X} = 3.86$) และ “ข้อ 5 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.74$)

ตารางที่ 4.5 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการศึกษาสงเคราะห์**

(n = 118)

ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.90	1.20	มาก
2. การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียนหรือห้องจริยศึกษา	3.92	1.08	มาก
3. การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ	3.64	1.24	มาก
4. การจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชน	4.10	1.02	มาก
5. การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ	3.42	1.40	ปานกลาง
รวม	3.79	1.18	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 2 การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา” ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาใน “ข้อ 1 การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ($\bar{X} = 3.90$) และ “ข้อ 5 การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.42$)

ตารางที่ 4.6 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา**

(n = 118)

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุและประชาชน	3.82	1.25	มาก
2. การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ	4.01	1.17	มาก
3. ฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ	3.79	1.14	มาก
4. จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม	4.27	0.94	มาก
5. การจัดหาหนังสือให้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ	4.14	1.03	มาก
รวม	4.00	1.10	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 4 จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม” ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาใน “ข้อ 5 การจัดหาหนังสือให้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ” ($\bar{X} = 4.14$) และ “ข้อ 3 ฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.79$)

ตารางที่ 4.7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการสาธารณูปการ**

(n = 118)

ด้านการสาธารณูปการ	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระธรรมวินัย	3.99	1.08	มาก
2. การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย	4.12	1.02	มาก
3. การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ	4.10	1.18	มาก
4. การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด	3.81	1.38	มาก
5. การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์	4.08	1.06	มาก
รวม	4.02	1.14	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการสาธารณูปการ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 2 การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย” ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาใน “ข้อ 3 การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ” ($\bar{X} = 4.10$) และ “ข้อ 4 การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$)

ตารางที่ 4.8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการสาธารณสงเคราะห์**

(n = 118)

ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระดับการบริหาร		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	3.95	1.19	มาก
2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์	3.83	1.10	มาก
3. การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น	3.59	1.12	มาก
4. การจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน	3.86	1.25	มาก
5. สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน ชุมชน	4.03	1.09	มาก
รวม	3.85	1.15	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการสาธารณสงเคราะห์** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครมากที่สุด ใน “ข้อ 5 สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน ชุมชน” ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาใน “ข้อ 1 การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ” ($\bar{X} = 3.95$) และ “ข้อ 3 การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.59$)

4.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ใช้สถิติ t-test .สำหรับการทดสอบตัวแปร 2 ตัว และ F-test .สำหรับการทดสอบตัวแปรที่มากกว่า 2 ตัวขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4.9-4.18

สมมติฐานที่ 1 พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครอง คณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	อายุ						F	Sig
	20-30 ปี (56 รูป)		31-40 ปี (48 รูป)		41 ปีขึ้นไป (14 รูป)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการปกครอง	3.95	0.57	3.80	0.62	3.74	0.45	1.22	0.30
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.89	0.56	3.80	0.52	3.77	0.45	0.50	0.60
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.72	0.60	3.98	0.60	3.49	0.37	4.78	0.01*
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.96	0.51	4.01	0.57	4.16	0.56	0.71	0.49
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.15	0.45	3.92	0.49	3.89	0.54	3.66	0.02*
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.91	0.49	3.76	0.44	3.93	0.48	1.51	0.22
รวม	3.93	0.53	3.88	0.54	3.83	0.48	2.06	0.27

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ จำแนกตามอายุด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ 4.10-4.11

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการศึกษาสงเคราะห์

อายุ (ความคิดเห็นเฉลี่ย)	ผลต่างของความคิดเห็น		
	20-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
20-30 ปี (3.72)		-0.25*	0.24
31-40 ปี (3.98)			0.49*
41ปีขึ้นไป (3.49)			

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 4.10 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการศึกษาสงเคราะห์ เฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า กลุ่มอายุ 31-40 ปีมีความคิดเห็นต่อการบริหารด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างจากกลุ่มอายุ 20-30 ปีและ 41 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการสาธารณูปการ

อายุ (ความคิดเห็นเฉลี่ย)	ผลต่างของความคิดเห็น		
	20-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
20-30 ปี (3.72)		0.23*	0.26
31-40 ปี (3.98)			0.03
41ปีขึ้นไป (3.49)			

* ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 4.11 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการสาธารณสุขการเฉลี่ย รายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า กลุ่มอายุ 20-30 ปีมีความคิดเห็นต่อการบริหาร ด้านการสาธารณสุขการแตกต่างจากกลุ่มอายุ 31-40 ปี

สมมติฐานที่ 2 พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามจำนวนพรรษา

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะ สงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัด สมุทรสาคร	จำนวนพรรษา												F	Sig.
	1-5 พรรษา (28 รูป)		6-10 พรรษา (34 รูป)		11-15 พรรษา (19 รูป)		16-20 พรรษา (4 รูป)		21 พรรษาขึ้นไป (2 รูป)		ไม่มีพรรษา (31 รูป)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการปกครอง	3.76	0.67	3.87	0.46	4.06	0.58	4.05	0.64	3.40	0.57	3.83	0.61	0.97	0.43
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.65	0.49	3.84	0.48	4.05	0.51	3.85	0.47	4.00	0.28	3.88	0.62	1.44	0.21
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.86	0.57	3.80	0.61	3.60	0.63	3.15	0.41	4.20	1.13	3.91	0.53	1.90	0.10
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.97	0.45	3.80	0.60	4.17	0.43	3.45	0.55	4.40	0.00	4.21	0.52	3.68	0.00**
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.06	0.49	3.93	0.46	4.16	0.48	3.75	0.34	4.20	1.13	4.03	0.50	0.87	0.52
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.79	0.52	3.76	0.52	3.93	0.43	3.90	0.12	3.90	0.42	3.95	0.42	0.68	0.63
รวม	3.84	0.53	3.83	0.52	3.99	0.51	3.69	0.42	4.01	0.58	3.96	0.53	1.59	0.31

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำแนกตามจำนวนพรรษาด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จำนวนพรรษา (ความคิดเห็นเฉลี่ย)	ผลต่างของความคิดเห็น				
	6-10 พรรษา	11-15 พรรษา	16-20 พรรษา	21 พรรษาขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
1-5 พรรษา (3.84)	0.17	-0.20	0.52	-0.43	-0.24
6-10 พรรษา (3.83)		-0.37**	0.35	-0.60	-0.41**
11-15 พรรษา (3.99)			0.72**	-0.23	-0.04
16-20 พรรษา (3.69)				-0.95**	-0.76**
21 พรรษาขึ้นไป (4.01)					0.19
ไม่มีพรรษา (3.96)					

** ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ .01 พบว่า กลุ่มที่มีจำนวนพรรษา 1-5 พรรษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกับกลุ่มอื่น ๆ

กลุ่มที่มีจำนวนพรรษา 6-10 พรรษา มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มจำนวนพรรษา 11-15 พรรษาและไม่มีจำนวนพรรษา

กลุ่มที่มีจำนวนพรรษา 11-15 พรรษา มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มจำนวนพรรษา 16-20 พรรษา

กลุ่มที่มีจำนวนพรรษา 16-20 พรรษา มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มจำนวนพรรษา 21 พรรษาขึ้นไปและไม่มีจำนวนพรรษา

สมมติฐานที่ 3 พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	วุฒิการศึกษาสามัญ								F	Sig.
	ต่ำกว่าปริญญาตรี (93 รูป)		ปริญญาตรี (21 รูป)		ปริญญาโท (4 รูป)		ปริญญาเอก (0 รูป)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการปกครอง	3.90	0.55	3.74	0.70	3.60	0.49	0.00	0.00	1.09	0.34
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.86	0.55	3.81	0.45	3.70	0.60	0.00	0.00	0.21	0.80
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.80	0.62	3.83	0.55	3.55	0.10	0.00	0.00	0.37	0.69
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.08	0.49	3.67	0.67	0.45	0.34	0.00	0.00	5.41	0.00**
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.07	0.51	3.82	0.28	4.00	0.52	0.00	0.00	2.31	0.10
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.85	0.48	3.89	0.46	3.85	0.41	0.00	0.00	0.05	0.93
รวม	3.93	0.53	3.79	0.52	3.19	0.41	0.00	0.00	1.57	0.48

จากตารางที่ 4.14 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำแนกตามจำนวนวุฒิการศึกษาสามัญด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วุฒิการศึกษาสามัญ (ความคิดเห็นเฉลี่ย)	ผลต่างของความคิดเห็น		
	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ต่ำกว่าปริญญาตรี (3.93)	0.42**	0.03	0.00
ปริญญาตรี (3.79)		0.38	0.00
ปริญญาโท (3.19)			0.00
ปริญญาเอก (0.00)			

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มวุฒิการศึกษาสามัญปริญญาตรี

ส่วนกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาสามัญปริญญาโท และปริญญาเอก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น

สมมติฐานที่ 4 พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	วุฒิการศึกษาทางธรรม								F	Sig.
	ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (25 รูป)		นักธรรมตรี (41 รูป)		นักธรรมโท (25 รูป)		นักธรรมเอก (27 รูป)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการปกครอง	3.86	0.53	3.84	0.45	3.85	0.68	3.91	0.71	0.08	0.97
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.81	0.45	3.78	0.55	3.94	0.55	3.87	0.56	0.55	0.67
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.94	0.54	3.77	0.63	3.66	0.60	3.83	0.59	1.02	0.38
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.97	0.61	3.87	0.54	4.31	0.44	3.97	0.48	3.88	0.01*
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.02	0.54	4.03	0.45	3.96	0.47	4.06	0.52	0.19	0.90
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.89	0.55	3.84	0.41	3.88	0.53	3.81	0.44	0.14	0.93
รวม	3.92	0.54	3.86	0.51	3.93	0.55	3.91	0.55	0.98	0.77

จากตารางที่ 4.16 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแปนคูของด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำแนกตามจำนวนวุฒิการศึกษาทางธรรมด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคูด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วุฒิการศึกษาทางธรรม (ความคิดเห็นเฉลี่ย)	ผลต่างของความคิดเห็น		
	นักธรรมตรี	นักธรรมโท	นักธรรมเอก
ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (3.92)	0.10	-0.34*	0.00
นักธรรมตรี (3.86)		-0.44*	-0.10
นักธรรมโท (3.93)			0.34*
นักธรรมเอก (3.91)			

จากตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า กลุ่มที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมโท

กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมตรี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมโท

กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมโท มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมเอก

สมมติฐานที่ 5 พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์
ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ
ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม								F	Sig.
	ไม่มีวุฒิการศึกษาทาง เปรียญธรรม (110 รูป)		เปรียญธรรม 1-3 (8 รูป)		เปรียญธรรม 4-6 (0 รูป)		เปรียญธรรม 7-9 (0 รูป)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการปกครอง	3.85	0.56	4.03	0.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.66	0.42
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.84	0.54	3.83	0.43	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.92
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.78	0.59	4.07	0.60	0.00	0.00	0.00	0.00	1.88	0.17
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.99	0.55	4.25	0.28	0.00	0.00	0.00	0.00	1.74	0.19
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.03	0.50	3.85	0.30	0.00	0.00	0.00	0.00	1.07	0.30
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.86	0.48	3.80	0.32	0.00	0.00	0.00	0.00	0.11	0.75
รวม	3.89	0.54	3.97	0.47	0.00	0.00	0.00	0.00	0.91	0.46

จากตารางที่ 4.18 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4.19 สรุปสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบ	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	F-test	0.05	-	√
2	จำนวนพรรษา	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	F-test	0.05	-	√
3	วุฒิการศึกษาสามัญ	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	F-test	0.05	-	√
4	วุฒิการศึกษาทางธรรม	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	F-test	0.05	-	√
5	วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	F-test	0.05	-	√

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผลการทดสอบพระภิกษุที่มีอายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปรากฏว่า ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยตารางแสดง ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ จำนวน และร้อยละ รายละเอียดดังที่ 4.20-4.21

ตารางที่ 4.20 ปัญหา อุปสรรค จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ลำดับที่	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
1	การออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ระหว่างพระภิกษุ นั้น ส่วนมากเป็นข้อบังคับ ข้อห้าม ขาดบทลงโทษทำให้ ข้อบังคับ ข้อห้ามเหล่านั้นขาดความเกรงกลัว	55	46.61
2	เจ้าอาวาส/ผู้ปกครองวัดสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้บังคับระหว่างวัดกับประชาชนได้ แต่กฎระเบียบไม่มี ข้อบังคับชัดเจนเหมือนกฎหมาย ประชาชนจึงไม่ปฏิบัติตาม	33	27.96

จากตารางที่ 4.20 พบว่า พระภิกษุมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุด ในข้อ “การออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ระหว่างพระภิกษุ นั้น ส่วนมากเป็นข้อบังคับ ข้อห้าม ขาดบทลงโทษทำให้ ข้อบังคับ ข้อห้ามเหล่านั้นขาดความเกรงกลัว” มีจำนวน 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.61 รองลงมา คือ “เจ้าอาวาส/ผู้ปกครองวัดสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้บังคับระหว่างวัดกับประชาชนได้ แต่กฎระเบียบไม่มีข้อบังคับชัดเจนเหมือนกฎหมาย ประชาชนจึงไม่ปฏิบัติตาม” มีจำนวน 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.96

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะ จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณี เขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1	ในการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้สำหรับพระภิกษุด้วยกันเองนั้น ก่อนรับเข้าอุปสมบทต้องทำความเข้าใจให้ยอมรับข้อตกลงนั้นก่อนรับเข้าอุปสมบท	38	32.20
2	การบังคับใช้กฎที่ออกโดยวัดสำหรับการใช้กับประชาชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการช่วยรณรงค์ สอดส่อง ดูแล และการบังคับใช้	25	21.18

จากตารางที่ 4.21 พบว่า พระภิกษุมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุด ในข้อ “ในการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้สำหรับพระภิกษุด้วยกันเองนั้น ก่อนรับเข้าอุปสมบทต้องทำความเข้าใจให้ยอมรับข้อตกลงนั้นก่อนรับเข้าอุปสมบท” มีจำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมา คือ “การบังคับใช้กฎที่ออกโดยวัดสำหรับการใช้กับประชาชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการช่วยรณรงค์ สอดส่อง ดูแล และการบังคับใช้” มีจำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.18

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ที่สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร เก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือทางการวิจัยคือ แบบสอบถามแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนก อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญวุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปร 2 ตัวแปร และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) สำหรับตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปรขึ้นไป นำเสนอข้อมูลประกอบคำบรรยาย จากการวิจัยเรื่องนี้มีข้อค้นพบที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีอายุ 20-30 ปีมีจำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 47.46 มีจำนวนพรรษา 6-10 พรรษา มีจำนวน 34 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.81 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 93 รูป คิดเป็นร้อยละ 78.81 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมนักธรรมชั้นตรี มีจำนวน 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.75 และไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีจำนวน 110 รูป คิดเป็นร้อยละ 93.22

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า

1) **ด้านการปกครอง** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 5 การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ แก่พุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรกายบริเวณในวัด” ($\bar{x} = 4.02$) รองลงมาใน “ข้อ 4 การควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อยการควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบเรียบร้อย” ($\bar{x} = 3.91$) และ “ข้อ 3 การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดี” อยู่ในระดับน้อยที่สุด” ($\bar{x} = 3.75$)

2) **ด้านการศาสนศึกษา** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 1 การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป” และ “ข้อ 2 ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม เปรียญธรรมประโยคต่าง ๆ และครูพระสอนศีลธรรมให้มีขวัญกำลังใจ” ($\bar{x} = 3.90$) รองลงมาใน “ข้อ 4 การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมชั้นภายในวัด” ($\bar{x} = 3.86$) และ “ข้อ 5 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุ สามเณรอย่างทั่วถึง” อยู่ในระดับน้อยที่สุด” ($\bar{x} = 3.74$)

3) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 2 การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา” ($\bar{x} = 3.92$) รองลงมาใน “ข้อ 1 การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ($\bar{x} = 3.90$) และ “ข้อ 5 การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถิพุทธ” อยู่ในระดับน้อยที่สุด” ($\bar{x} = 3.42$)

4) **ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการ

คณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 4 จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม” ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมาใน “ข้อ 5 การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ” ($\bar{x} = 4.14$) และ “ข้อ 3 ฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.79$)

5) **ด้านการสาธารณูปการ** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร **ด้านการสาธารณูปการ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 2 การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย” ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาใน “ข้อ 3 การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ” ($\bar{x} = 4.10$) และ “ข้อ 4 การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.81$)

6) **ด้านการสาธารณสงเคราะห์** พบว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุดใน “ข้อ 5 สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน ชุมชน” ($\bar{x} = 4.03$) รองลงมาใน “ข้อ 1 การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ” ($\bar{x} = 3.95$) และ “ข้อ 3 การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น” อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.59$)

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

พระภิกษุมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคปัญหาและอุปสรรค การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุด ในข้อ “การออกกฎระเบียบเพื่อบังคับใช้ระหว่างพระภิกษุนั้น ส่วนมากเป็นข้อบังคับ ข้อห้าม ขาดบทลงโทษทำให้ข้อบังคับ ข้อห้ามเหล่านั้นขาดความเกรงกลัว” มีจำนวน 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.61 รองลงมา คือ “เจ้าอาวาส/ผู้ปกครองวัดสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้บังคับระหว่างวัดกับประชาชนได้ แต่กฎระเบียบไม่มีข้อบังคับชัดเจนเหมือนกฎหมาย ประชาชนจึงไม่ปฏิบัติตาม” มีจำนวน 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.96

พระภิกษุมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร มากที่สุด ในข้อ “ในการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้สำหรับพระภิกษุด้วยกันเองนั้น ก่อนรับเข้าอุปสมบทต้องทำความเข้าใจให้ยอมรับข้อตกลงนั้นก่อนรับเข้าอุปสมบท” มีจำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมา คือ “การบังคับใช้กฎที่ออกโดยวัดสำหรับการใช้กับประชาชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการช่วยรณรงค์ สอดส่อง ดูแล และการบังคับใช้” มีจำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.18

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

5.2.1 การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการปกครอง

ด้านการปกครองจากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า 1. บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ

บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$) 2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางบาลี และวุฒิการศึกษาทางสามัญ มีผลให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้ 3. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาบทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามนโยบายและขาดพระที่มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ในการปกครอง แนวทางในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ควบคุมดูแลพระสงฆ์ให้ทั่วถึงและเสมอภาค ทั้งต้องสนับสนุนให้การศึกษากับพระภิกษุสงฆ์ในอำเภอนครชัยศรีเพื่อจะได้มีพระภิกษุสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ด้านการศาสนศึกษา

ด้านการศาสนศึกษา จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสมนึก วรรณโม (ชาวบ้านเกาะ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า 1. จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าปฏิบัติธรรม 384 คน พบว่า ร้อยละ 71.61 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 28.39 เป็นเพศชาย ร้อยละ 27.08 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 21.88 มีอายุอยู่ระหว่าง 20–30 ปี ร้อยละ 14.32 มีอายุอยู่ในช่วง 31–40 ปี ร้อยละ 17.45 มีอายุอยู่ในช่วง 41–50 ปี ร้อยละ 13.02 มีอายุอยู่ในช่วง 51–60 ปี ร้อยละ 6.25 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 24.74 มีระดับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 40.10 มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 4.69 มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 24.22 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 6.25 มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 41.93 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.79 เป็นประกอบอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.02 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 11.72 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ทำสวน แม่บ้าน และร้อยละ 6.25 ประกอบอาชีพเกษตร/กรรับจ้าง ร้อยละ 40.10 มีรายได้ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 21.61 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 19.53 มีรายได้มากกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 10.68 มีรายได้ในช่วง 10,001–15,000 บาท และร้อยละ 5.07 มีรายได้ในช่วง 15,001–20,000 บาท ร้อยละ 50.52 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 30.99 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 14.48

มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้างและร้อยละ 3.65 มีสถานภาพอื่น ๆ เช่น แยกกันอยู่ เป็นต้น 2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.96$) ในด้านบุคลากรส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.72$) ในด้านประชาสัมพันธ์ 3. ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จากผลการวิจัย พบว่า สถานที่ปฏิบัติธรรมอยู่ห่างไกลจากที่พัก ทำให้ใช้เวลานานในการเดินทางมาปฏิบัติธรรม ความไม่พร้อมในการปฏิบัติธรรม เช่น ร่างกาย วันและเวลา ควรมีสถานที่ปฏิบัติธรรมอย่างนี้ในสถานที่ต่าง ๆ ใกล้เคียง ๆ บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตารางการปฏิบัติให้ชัดเจน ตลอดทั้งปี เพื่อสะดวกต่อการเตรียมตัวในการปฏิบัติในครั้งต่อไป

3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ด้านการศึกษาสงเคราะห์จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูพนิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการปกครอง ด้านการ ศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัด มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวม พระสงฆ์และกรรมการวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามสถานภาพพระสงฆ์ด้านอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพกรรมการวัด ด้าน อายุและวุฒิการศึกษาสามัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของ เจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และกรรมการวัด ต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวมพระสงฆ์และกรรมการวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามสถานภาพพระสงฆ์ด้านอายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพกรรมการวัด ด้าน อายุและวุฒิการศึกษาสามัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) ด้านการสาธารณูปการ

ด้านการสาธารณูปการ จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการ ศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50$) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน

พุทธศาสนิกชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ด้านสังคม พระสงฆ์ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่พระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่น ด้านเศรษฐกิจ คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรของคณะสงฆ์เอง รวมทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันด้วย ด้านวัฒนธรรม ประชาชนไม่มีความเข้าใจในการที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านวัฒนธรรม เช่น การอนุรักษ์โบราณสถาน เป็นต้น ด้านสาธารณสุข ขาดการสนับสนุนและติดต่อประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวงการแพทย์เพราะได้รับความร่วมมือน้อยหรือไม่ได้รับความร่วมมือเลย หรือถ้ามีก็เพียงเล็กน้อยจึงขาดอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการช่วยเหลือ หรือพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุข ประการสุดท้ายในด้านสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ในการให้ความสะดวกแก่พระสงฆ์ในการอบรมหรือในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนมีน้อย ดังนั้น พระสงฆ์ต้องแสดงศักยภาพในฐานะผู้นำชุมชนเข้าไปมีบทบาทและสงเคราะห์ประชาชนจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป

6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อ “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ) (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษาและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนตัวแปรทางด้านวุฒิการศึกษาทางสามัญและวุฒิการศึกษาทางธรรมนั้น ไม่แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ในการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ทำหน้าที่ในการจัดการดูแลรักษาการให้ชัดเจน
2. ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ต้องจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นั้น ๆ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปกครอง ควรจัดให้มีพระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการรักษาภาวะเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันของคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ที่แน่นอนเด็ดขาดในการวินิจฉัยความผิดที่พระภิกษุกระทำลง และสามารถกำหนดบทลงโทษที่แน่นอนได้
2. ด้านการศาสนศึกษา วัดแต่ละวัดควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ที่สังกัดวัดนั้นและควรมีการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุไม่เรียนไม่รู้ในการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมให้เชี่ยวชาญ
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นรายการลักษณะอักษรในการพิจารณาให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน พระสงฆ์ สามเณรและบุคคลทั่วไป
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีการจัดทำแผนการเผยแผ่หรือจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์โครงการที่ตั้งไว้
5. ด้านการสาธารณูปการ การดำเนินสร้างสิ่งสาธารณูปการควรเป็นไปเพื่อการธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาและเพียงเพื่อจำเป็นในการดำรงชีวิตแบบสมณะและชุมชนสามารถใช้งานได้ตามความจำเป็น

6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ การจัดทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และชุมชนนั้นควรพิจารณาจากความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยรอบวัดก่อนเป็นเบื้องต้น หากดำเนินการเป็นอย่างดีเพียงพอแล้วค่อยพิจารณาพื้นที่อื่นหรือชุมชนอื่นที่ขาดแคลนหรือเดือดร้อนเป็นลำดับ

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์เปรียบเทียบกับการบริหารกิจการตามทฤษฎีตะวันตกว่า เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
2. ควรศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยให้นำเอาพุทธวิธีบริหารจัดการของพระพุทธเจ้ามาศึกษาเปรียบเทียบ
3. ควรศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกระดับ เพื่อจะได้สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศาสนา. (2525). **ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ภาค 1.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
กรมการศาสนา.
- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ
กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2548). **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวุฒิสามารถ.**
คณะรัฐประศาสนศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **องค์การและการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์. (2546). **การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ.
- พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ). (2554). **การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอ
บางเลน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม). (2554). **การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการ
ปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูไพโรจน์ภัทรคุณ (วิโรจน์ ภัททปญฺโ). (2554). **ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในอำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธम्मปญฺโ). (2554). **การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกฎปฏิบัติ
ธรรมของคณะสงฆ์อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังวรสาธุวัตร (สำรวย ส่วโร). (2554). **บทบาทของพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน). (2554). **ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). **การคณะสงฆ์และการศาสนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี). (2546). “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน”. **ธรรมปริทัศน์ ๔๖**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานพพล กนต์สีโล. (2554). **ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมนึก วรธมฺโม (ชาวบ้านเกาะ). (2554). **บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนู (ประยทุทธ์ ปยฺภูโต). (2545). **บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน**. หนังสือชุดธรรมเฉลิมพระเกียรติ เล่ม 45/6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 2 ก: 1.** (5260). ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/002/1.PDF>
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: Diamond in business world.
- สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สมชาย วรชาโย). (2528). “คุณวัด”. **วารสารใบลาน ๕**. (เมษายน - พฤษภาคม).

- สมยศ นาวิการ . (2544). **การบริหารเพื่อความเปนเลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. บรรณกิจ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.(2559). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505**. ค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2560, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A401/%A401-20-9998-update.pdf>.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). **จังหวัดสมุทรสาครจัดประชุมพระสังฆาธิการเลขานุการเจ้าอาวาส และไวยาวัจกร**. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2560, จาก http://www1.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=7371:2013-09-02-02-40-48&catid=159:2013-05-27-15-03-53&Itemid=416.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). **การวิจัยทางการศึกษา**. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Dale Yoder. (1956). **Personnel Principles and Policies**. fourth printing. Engle- wood Cliffs: New Jersey Prentice - Hall, Inc.
- Ernest Dale. (1973). **Management: Theory and Practice**. New York: McGraw-Hill.
- Fayol, Henri. (1964). **General and industrial management**. London: Pittman & Sons.
- Gulick L. and Urwick J. (1973). **Papers on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration.
- Hellriegel, Don and Slocum, John W. (1982). **Management**. 3rd ed. Sydney: Addison- Wesley.
- Hutchinson, Jonh G. (1967). **Organization: Theory and Classical Concepts**. New York: McGraw-Hill.
- Koontz, Harold & Cyril O' Donnell. (1972). **Principle Of Management: An Analysis of Managerial Functions**. New York: McGraw-Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้
จังหวัดสมุทรสาคร

*****

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อนำผลการวิจัยไปข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

ขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นายประกิต บุญมีและคณะ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ

- 20 - 30 ปี
- 31 - 40 ปี
- 41 ปีขึ้นไป

2. จำนวนพรรษา

- 1 - 5 พรรษา
- 6 - 10 พรรษา
- 11 - 15 พรรษา
- 16 - 20 พรรษา
- ตั้งแต่ 21 พรรษาขึ้นไป
- ไม่มีพรรษา

3. วุฒิการศึกษาสามัญ

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท
- ปริญญาเอก

4. วุฒิการศึกษาทางธรรม

- ไม่มีวุฒิทางธรรม
- นักธรรมชั้นตรี
- นักธรรมชั้นโท
- นักธรรมชั้นเอก

5. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

- ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม
- เปรียญธรรม 1 - 3
- เปรียญธรรม 4 - 6
- เปรียญธรรม 7 - 9

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่า
ไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในการช่องที่ตรงกับเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัด สมุทรสาคร	ระดับการบริหารจัดการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ด้านการปกครอง						
1	การออกกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ					
2	การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุ ความขัดแย้ง หรือลงนิคหกรรม					
3	การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชี รายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดี					
4	การควบคุมดูแลพระภิกษุในปกครองให้สงบ เรียบร้อย					
5	การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ แก่ พุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้าม ดื่มสุรารายบริเวณในวัด					
2. ด้านการศาสนศึกษา						
6	การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรม ศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป					
7	ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอนพระปริยัติธรรม เปรียญ ธรรมประโยคต่างๆ และครูพระสอนศีลธรรมให้มี ขวัญและกำลังใจ					
8	การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักเรียนธรรมและบาลี					

ข้อที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับการบริหารจัดการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมชั้นภายในวัด					
10	การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง					
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์						
11	การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์					
12	การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา					
13	การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ					
14	การจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชน					
15	การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ					
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา						
16	การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุและประชาชน					
17	การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ					
18	ฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ					

ข้อที่	การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการ	ระดับการบริหารจัดการ
--------	---	----------------------

	ปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19	จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม					
20	การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ					
5. ด้านการสาธารณูปการ						
21	การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย และพระธรรมวินัย					
22	การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย					
23	การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ					
24	การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด					
25	การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์					
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์						
26	การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ					
27	การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์					
28	การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกละทิ้ง เป็นต้น					
29	การจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน					
30	สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปา หมู่บ้าน ชุมชน					

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

1. ด้านการปกครอง

ปัญหาและอุปสรรค .....

ข้อเสนอแนะ .....

2. ด้านการศาสนศึกษา

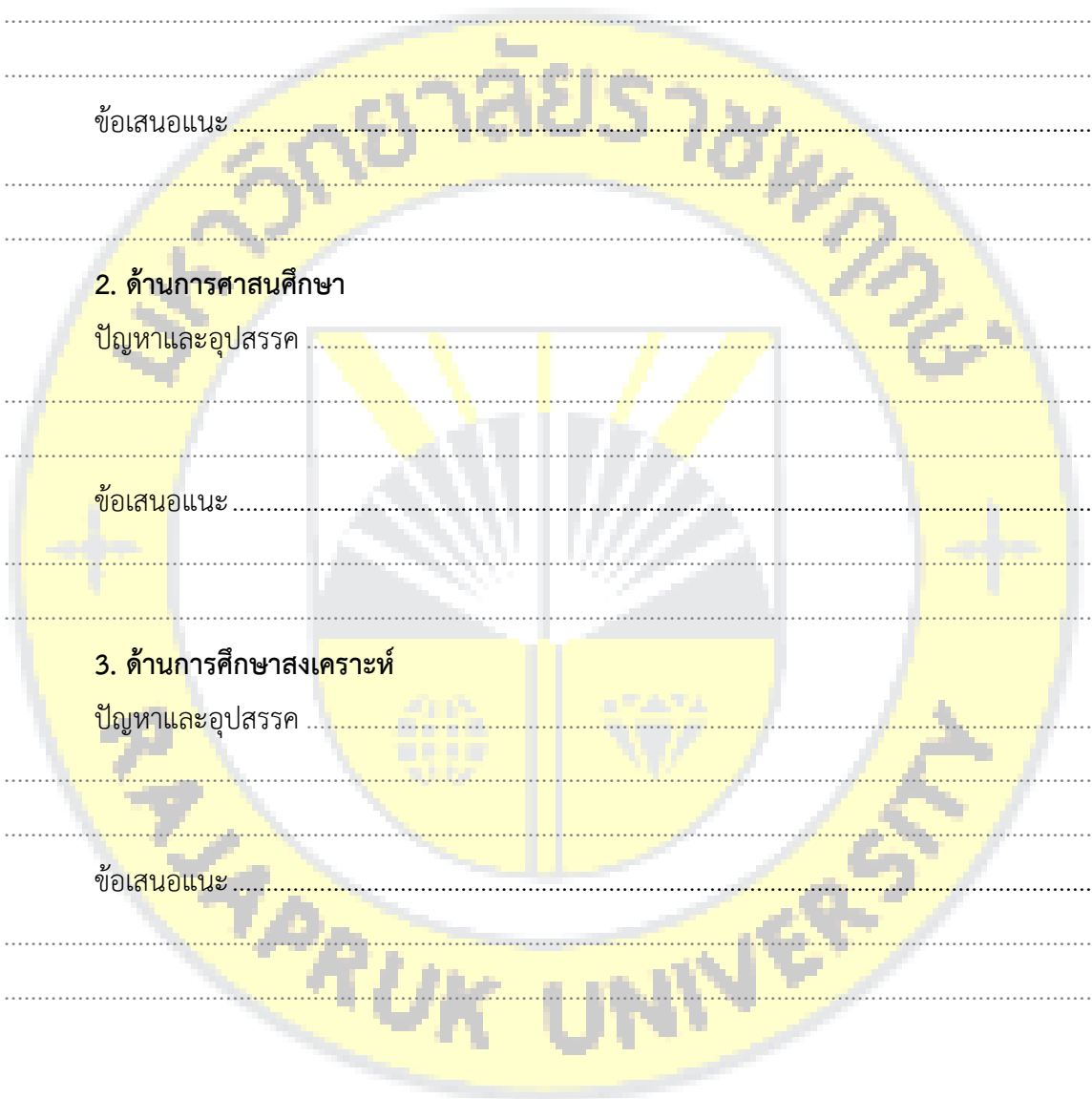
ปัญหาและอุปสรรค .....

ข้อเสนอแนะ .....

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค .....

ข้อเสนอแนะ .....

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ปัญหาและอุปสรรค .....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....
.....

5. ด้านการสาธารณูปการ

ปัญหาและอุปสรรค .....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....
.....

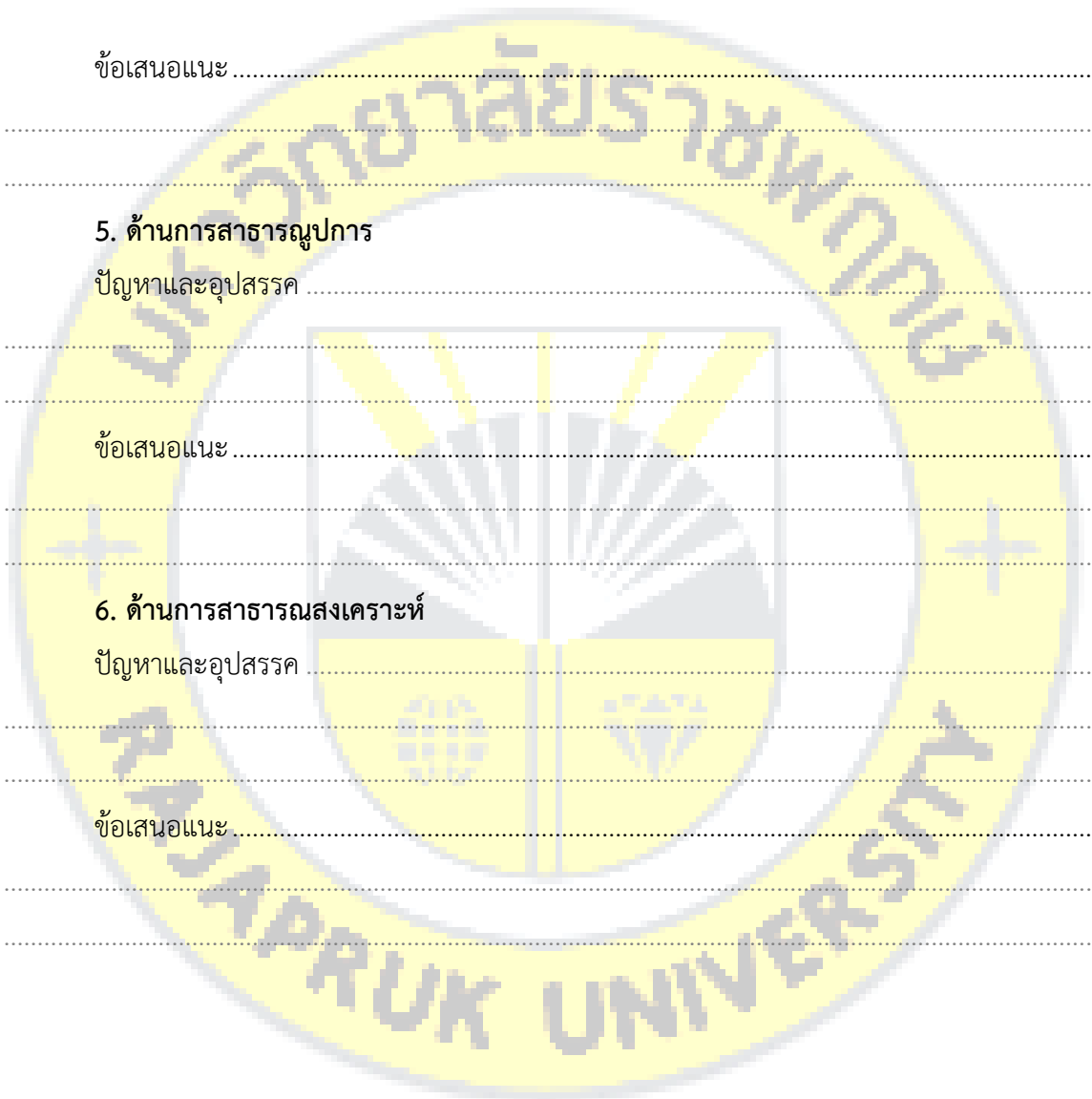
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรค .....

.....
.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายประกิต บุญมี
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายเอกชนและธุรกิจ)
ชื่อ	ผศ.สุวัฒน์ ไกรสกุล
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน)
ชื่อ	ผศ.จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ)
ชื่อ	นางสาวแก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายการเงินและภาษีอากร)